

Norges energidager 2009

15. – 16. oktober

Erling Diesen

Utvikling av kraftledningsnett

Når min gamle etat NVE har vært så vennlig å hente meg ned fra hornet på veggen, skal jeg – i forståelse med arrangøren – først dra kortversjonen av den kjede av hendelser som har brakt oss dit vi er i dag. Og deretter skal jeg komme med noen betraktninger om den utvikling av kraftledningsnett – og litt til - som jeg tror samfunnet vil være best tjent med.

1978: Et nytt departement – Oed

Tidlig i 1978 ble Olje- og energidepartementet opprettet ved at alle energisaker ble skilt ut fra Industridepartementet. Bjartmar Gjerde ble departementets første sjef. Han ønsket å få utarbeidet en bredt anlagt energimelding som grunnlag for regjeringens landbaserte energipolitikk. Sammen med økonomen Pål Erik Holte fra Miljøverndepartementet ble jeg engasjert til å utgjøre et sekretariat for arbeidet med denne meldingen. Vi samarbeidet med folk fra flere departementer. Energimeldingen, St.m. nr. 54 for 1979-80, så dagens lys på skuddårsdagen i 1980. Blant mange mål som ble satt opp i meldingen, var ett å få vedtatt en samlet energilov. NVEs framtidige organisasjon ble også behandlet. NVE omfattet den gang både dagens NVE, Statkraft, Statnett og Eltilsynet. Regjeringen konkluderte med at slik skulle det fortsatt være. Dog etter en tøff intern debatt, der alternativet var å skille ut det som den gang het Direktoratet for Statskraftverkene. Dette må vel kunne avsløres nå, etter så lang tid.

1980: Stortinget behandlet energimeldingen

Energimeldingen ble behandlet i Stortinget våren 1980. Stortinget syntes det var fornuftig å få en samlet energilov. Men med SV på vippen gikk et flertall av SV og de borgerlige inn for at NVE burde deles i de forvaltningsmessige oppgavene og de forretningsmessige, altså produksjon, overføring og salg av kraft. Det så ut til at regjeringen kunne gå på et nederlag, før Arvid Johansson – som kort tid i forveien hadde avløst Bjartmar som statsråd – gikk på Stortingets talerstol og erklærte at regjeringen ville utrede NVEs framtidige organisering, og komme tilbake til Stortinget med saken.

To offentlige utredninger

Resultatet av stortingsbehandlingen ble dermed at regjeringen oppnevnte to utvalg til å utrede disse sakene. Olav Haukvik fra Telemark – tidligere industrimister fra Arbeiderpartiet - ble satt til å lede Energilovutvalget. Lars Leiro fra Hordaland – tidligere stortingsrepresentant og statsråd fra Senterpartiet

– ble satt til å lede NVE-utvalget. Sjøl ble jeg medlem av Energilovutvalget og sekretær for NVE-utvalget.

NVE-utvalget kom først i mål. Allerede høsten 1981 overleverte Leiro utvalgets NOU til statsråd Vidkunn Hveding. Arbeiderpartiet med Gros første regjering hadde like i forveien tapt stortingsvalget, og Kaare Willoch hadde i sin høyreregjering tatt med NVEs tidligere generaldirektør som olje- og energiminister. NVE-utvalget hadde med tre mot to stemmer gått inn for et fortsatt samlet NVE.

Våren 1985 leverte Haukvik Energilovutvalgets forslag til en samlet energilov til statsråd Kaare Kristiansen fra KrF, som hadde avløst Hveding da Willoch i 1983 utvidet den politiske plattform for sin regjering. Lovforslaget gikk ut på en fortsatt monopolbasert elektrisitetsforsyning der prisene som hittil skulle være basert på kostnadene. Utvalget gikk videre inn for en omorganisering av elforsyningen til ca. 20 omtrent fylkesomfattende, vertikalintgrerte enheter. Det ville gjøre elforsyningen mer rasjonell, og det ville føre til en større grad av utjamning av strømprisene, var begrunnelsen. Innstillingen var enstemmig. Men også i dette tilfelle må det vel nå kunne avsløres at den enstemmigheten satt langt inne. Økonomene i utvalget tuta ørene fulle på oss ingeniørene - vi som hadde greie på sakene – om velsignelsene ved en markedsbasert elforsyning der tilbud og etterspørsel skulle avgjøre prisene, ikke kostnadene. Elforsyningens representant i utvalget hadde på sin side store problemer med å svelge målet om de ca. 20 store, fylkesomfattende enhetene.

1986: NVE blir delt

Regjeringen Willoch fremmet i 1985 forslag til Stortinget om å dele opp NVE, i tråd med forslaget fra mindretallet i NVE-utvalget. Fra 1. januar 1986 ble NVE delt i forvaltningsbedriften Statskraftverkene og det som enkelte den gang litt nedlatende kalte ”Rest-NVE”.

Våren 1989: Øien møter veggen hos sine egne

Med energilovarbeidet gikk det ikke fullt så fort i departementet. Om det overhode skjedde noe med saken under Kaare Kristiansen, veit jeg ikke. Det var i alle fall ingenting som lekket ut. Høsten 1986 ble imidlertid regjeringen Willoch felt på et forslag om forhøyelse av bensinavgiften. Bensinavgiften var vel nærmest et påskudd fra opposisjonens side. Arbeiderpartiet ville bli kvitt ham, og Hagen ville demonstrere at han ikke var noen puddel for Willoch. FrP hadde jo kommet på vippen etter valget i 1985, og Willoch hadde tatt Hagens støtte som en selvfølge.

Dermed kom Gro tilbake med sin kvinneregjering. Men olje- og energiministeren var en mann: Arne Øien, ekspedisjonssjef fra Finansdepartementet. I Finans satt også finansråden Tormod Hermansen, sosialøkonom og sosialdemokrat, like mye det første som det siste. Han hadde da for lengst innledet et samarbeid med professor Einar Hope i Bergen om hvordan man skulle kunne få til en markedsbasert elforsyning. Med seg fra Finans tok Arne Øien noen økonomer, anført av Sigurd Tveitereid. Også Øien var nok like mye sosialøkonom som sosialdemokrat. Han hadde sans for markedsbaserte løsninger, og gikk til Arbeiderpartiets stortingsgruppe med et forslag til en energilov i samsvar med det.

Men der møtte han veggen. Anført av Kjell Opseth – som den gang var energipolitiker – hadde Arbeiderpartiet under Stortingets behandling av energimeldingen gått inn for ”*om lag tjue fylkesomfattande vertikalintegreerte einingar, eller med annan naturleg avgrensing*”. Og det sto gruppa fortsatt på. Igjen en liten avsløring for å krydre historikken. Jeg – som da satt i Drammen og bestyrte Buskerud Kraftverker – hadde vært ”ghost writer” for Opseth. Og Opseth omsatte mitt bokmål til nynorsk. Øien måtte motvillig modifisere sitt lovforslag, og Stortingets energikomiteé fikk seg forelagt lovproposisjonen utpå våren 1989. En så stor og viktig sak kan vi ikke behandle på en forsvarlig måte når det er så kort tid igjen til ferien og dermed Stortingets oppløsning, sa de borgerlige medlemmene. De skjelte til valget som skulle finne sted samme høst, og håpet selvsagt på et regjeringsskifte. Senterpartisten Ole Gabriel Ueland var komitéleder og tungen på vektskåla. Han støttet de borgerlige, og Øien fikk lovpropen i retur.

Høsten 1989: Regjeringen Syse med Reiten som joker

Stortingsvalget høsten 1989 ga oss regjeringen Syse. Da skjedde noe som skulle føre til at det tradisjonelt planøkonomiske og sosialdemokratiske Norge ble det første land i verden med en markedsbasert elforsyning, der selv den minste husholdningskunde, eller -abonnet som vi sa den gangen, kunne delta. Syse tok nemlig med seg Eivind Reiten som olje- og energiminister. I løpet av måneder fikk han og økonomene i Oed omarbeidet Øiens lovproposisjon, og han fikk Stortinget til å vedta den markedsbaserte energiloven i juni 1990. Jeg vil påstå at ingen annen enn Reiten kunne greidd det, og spesielt ikke i løpet av vel et halvt år.

Hva var så Reitens helt spesielle forutsetninger? Han var økonom. Han hadde vært statssekretær i Finansdepartementet under Presthus. Han hadde vært fiskeriminister. Så han kunne det politiske spillet. Han kom fra jobben som direktør i Hydro Energi. Da Hydro la ned industriproduksjon på Rjukan, satte Reiten i gang med å selge den frigjorte kraften engros til forskjellige

kraftselskaper, til stor ergrelse for Statskraftverkene og diverse fylkesverk som mistet kunder de hadde vært vant til å ha i lomma. Han praktiserte altså markedsbasert kraftomsetning før energiloven. Og sist men ikke minst – og det var helt avgjørende – Reiten var senterpartist. Ingen høyrestatsråd hadde fått Senterpartiet – som altså satt på vippen – med på dette liberalistiske eksperimentet. I det avgjørende gruppemøtet hadde visstnok deltagerne vært mer opptatt med å diskutere en eller annen form for hestesykdom som den gang verserte, enn denne energisaken som statssekretær Kolbjørn Almlid fikk legge fram helt på slutten av møtet, og som ikke avstedkom kommentarer. Man går ikke imot sin egen statsråd. Denne historien har jeg selvsagt via diverse mellomledd, men det dreier seg om pålitelige personer.

1991: Finn Kristensen fullfører verket

Høsten 1990 sprakk regjeringen Syse, og Gro dannet regjering for tredje gang, denne gang med Finn Kristensen som nærings- og energiminister. Under hans ledelse trådte energiloven i kraft 1. januar 1991, etter at NVE hadde jobba under høytrykk for å få de nødvendige forskrifter på plass. Arbeiderpartiet hadde ganske smertefritt tilpasset seg den nye virkelighet.

1990-årene: Energipolitisk pionerarbeid

I NVE fikk vi to krevende jobber. En med å utvikle markedet der alle skulle kunne delta, og en med å regulere nettet, som fortsatt var et monopol, og måtte så være.

Vi hadde ingen å lære av, for ingen hadde gjort dette før.

Riktignok hadde Maggie Thatcher i Storbritannia og militærdiktatoren Pinochet i Chile fått vedtatt tilsvarende lover – begge inspirert av den neoliberalistiske gudfar Milton Friedman, hvis rennomé kanskje har bleknet noe det siste året. Så det var litt av et selskap vi befant oss i! Både Storbritannia og Chile lå imidlertid etter oss med implementeringen.

Jeg må vel bare innrømme at første gang jeg hørte at departementets mål var at alle og enhver fritt skulle kunne velge strømleverandør – det var Svein Roar Brunborg som uttalte det – så trodde jeg det hadde rabla for mannen. Men det faglige miljøet vi fikk etablert i NVE av økonomer og teknologer – anført av sosialøkonomen Jan Moen – greidde jobben på forbausende kort tid. I dag er fritt leverandørvalg en selvfølge. Og andre land har lært av oss. Vi fikk besøk av delegasjoner fra alle verdens kanter, og tilsvarende fikk vi invitasjoner til å komme og fortelle. Ytterpunktene var New Zealand og Alaska.

Så måtte nettmonopolene reguleres. Etter loven skulle alle kunne leie overføringskapasitet på like vilkår. Det var nytt og revolusjonerende. Det første

vi gjorde av økonomiske tiltak, var å sette et tak på overføringstariffene for å hindre uttak av urimelig monopolprofitt. Så innførte vi et effektiviseringskrav ved årvisst gradvis å redusere tillatt inntektsramme. Og overføringsavgiftene måtte gjøres uavhengige av overføringsavstand mellom selger og kjøper om det skulle bli noe marked ut av det, Vi innførte punkttariffer. Vi hadde naturligvis løpende kontakt med det som i dag heter EBL, den gang EnFo, under hele prosessen, og stort sett gikk det bra. Men ett og annet diskusjonstema har det vært, både i min tid i NVE og etterpå. Det er jo ingen som liker å bli regulert, spesielt når de tidligere kunne gjøre som de ville. I 1997 skar det seg skikkelig. Daværende EnFo dro til statsråd Rannveig Frøiland i Jaglandregjeringen og påsto at NVEs effektiviseringskrav ville føre til intet mindre enn massearbeidsløshet blant ledningsarbeidere. Statsråden valgte å tro på interesseorganisasjonen, og ikke på sin egen fagetat. Det var ganske surt, for påstanden var jo helt bak mål.

Siden har vi også fått inn et element i reguleringen som skal hindre at vedlikeholdet forsømmes for å spare penger. I min tid kalte vi det ”kompensasjon for ikke-levert energi”, en kompensasjon nettselskapene måtte betale om strømmen ble borte.

Alle disse elementene er blitt utviklet videre, og har vel knappst funnet sin endelige form.

Skille mellom monopol og marked

Det var viktig å holde den konkurranseutsatte virksomheten – produksjon og omsetning av kraft – økonomisk atskilt fra monopolvirksomheten – overføring og distribusjon. Dette for å hindre såkalt kryss-subsidiering, altså at penger skulle overføres fra monopolvirksomheten for å styrke konkurranseevnen i kraftmarkedet. Om et elverk eller kraftselskap drev med begge deler – og det gjorde de jo – ble det som et minimum krevd at disse virksomhetene skulle skilles i to forskjellige avdelinger eller divisjoner med egne budsjetter og regnskaper, men altså fortsatt under en felles toppledelse med styre og adm. direktør. Graden av denne såkalte ”unbundling” har siden vært et stridsspørsmål både her i landet, og i de andre land som etter hvert tok etter Norge og gjennomførte denne reformen som høyresiden i politikken kalte liberalisering eller avregulering, og som venstresiden kalte omregulering. Begge sider hadde litt rett, men i politikken spiller jo ordvalget en viss rolle.

I NVE var vi i min tid ikke tilfreds med denne relativt svake form for skille mellom marked og monopol. Og jeg er fortsatt ikke tilfreds. Det at et integrert kraftselskap driver både nettvirksomhet og kraftproduksjon og -salg, gir det et fortrinn i markedet som vi ser at de utnytter overfor kunder som enten ikke tør, ikke vet hvordan eller ikke gidder å skifte kraftleverandør. En ny strømkunde som etablerer seg i for eksempel Hafslunds nettområde – eksemplet er helt fritt

valgt – blir automatisk også strømkunde hos Hafslund. Og det er jo ikke gitt at dette er til fordel for kunden. Kunden må da selv ta initiativ til å undersøke tilbudene i markedet og velge ny leverandør, noe som i og for seg er enkelt, hvis han tør, lærer seg hvordan og gidder.

Situasjonen bør heller være slik at det rene nettselskap fra første stund forsyner den nye kunden med strøm etter en såkalt ventetariff, gjør oppmerksom på at dette er en midlertidighet og ikke nettopp noe lavpristilbud, og orienterer om hvordan kunden kan gå fram for å finne en gunstig leverandør.

Dette bør være målet. Og så innser jeg at for de mindre selskaper må dette ta noe tid, fortrinnsvis ved at de slår seg sammen til større enheter, noe som under god ledelse fører til økt effektivitet og mer utjammede nettariffer.

Dette med god ledelse og administrasjon er avgjørende. Vi hører om at ledningsmontører i de mest vidstrakte nettområdene tilbringer en stor del av arbeidsdagen bak rattet. Det er ikke rasjonelt. Inndeling i passende store drifts- og vedlikeholdsområder kan være svaret.

Mens jeg altså mener at et konsekvent selskapsmessig skille mellom markedsbasert og monopolbasert virksomhet er avgjørende for å fremme konkurransen av hensyn til forbrukerne, er store og sterke produsenter aktive med sikte på det motsatte. Statkraft eier stadig nettet til det heleide Trondheim energiverk, og har i noen tid prøvd å kjøpe opp ytterligere nettvirksomhet i Midt-Norge. I september ble de enige med Trønderenergi – eid av Sør-Trøndelag fylkeskommune – om å fusjonere sine nettvirksomheter. Organisert som et selvstendig nettselskap med god avstand til deleiernes produksjonsvirksomhet, er dette en positiv omstrukturering. Men fortsatt er Statkraft som deleier i BKK, Skagerak og Agder netteier, og jeg leser i fagpressen at Statkraft fortsatt er på oppkjøpsturnéer rundt om i Fedrelandet. Hafslund ønsker eierskap i kabler mot Kontinentet. Alt dette representerer en uheldig sammenblanding av monopol og marked. Dette må våre politiske myndigheter rydde opp i, og videre framstøt til slikt samrøre må konsekvent avvises.

Av det jeg her har sagt, framgår det at ledningsselskapene har en forsyningsplikt til alle innen sine konsesjonsområder. Men den gamle oppdekningsplikten, den forsvant med energiloven. Det er markedet som nå skal sørge for oppdekningen. Og hittil har det jo vært kraft å få. Det har bare vært et spørsmål om pris.

Det går trått i EU

EU sliter med problemet om ”unbundling”. Den såkalte tredje energimarkedspakken tar blant annet sikte på å etablere et mer effektivt skille mellom marked og monopol. EU har gått så langt at de vil kreve at ingen kan eie både produksjon og nett. Men de mektige aktørene på Kontinentet stritter i mot så godt de kan, og har hittil vunnet fram.

Jeg må tross alt gi den norske kraftindustrien ros for at de i langt større grad har vært samarbeidsvillige med myndighetene. En av grunnene til dette er antagelig at norske kraftselskaper er offentlig eid. Jeg mener at vi her i landet heller ikke skal kreve fullt eiermessig skille mellom produksjon og overføring. Men vi må kreve at selskapene skal ha hver sine styrever og administrasjoner. Staten må kunne eie både Statkraft og Statnett. Den livsviktige infrastrukturen som nettet utgjør, må bevares på kommunale, fylkeskommunale og statlige hender.

Den evigvarende og stadig mer verdifulle vannkraften likeså. De partiene som går inn for det, vant en knepen seier 14. september. Men her må vi være forberedt på omkamp hvert fjerde år. Ser da ikke høyresiden at ved salg av et evigvarende gode, tilfaller hele inntektsstrømmen etter ca. 25 år kjøperen ensidig. Ser de ikke at den langsiktige verdiøkningen av vannkraften går rett i lomma på kjøper, og at den økende produksjonen med forventet nedbørsøkning går samme veien? I tillegg kommer de sikkerhetsmessige aspekter ved å slippe til hvem som helst i vår viktigste infrastruktur.

EUs fornybarhetsdirektiv

EUs fornybarhetsdirektiv – som Norge vil bli forpliktet til i medhold av EØS-avtalen – er positivt sett ut fra hensynet til klimautviklingen. Målet er å øke fornybarhetsandelen i EU til 20 prosent, å redusere utslippene av klimagasser med 20 prosent og effektivisere energibruken med 20 prosent innen 2020. EU-landenes fornybarhetsandel i dag ligger i området åtte prosent, så målet er ambisiøst. Selvsagt kunne man si at Norge da rolig kan lene seg tilbake. Vi har nemlig allerede en fornybarhetsandel i området 60 prosent. Men slik er det ikke. Vi skal opp mot 75 prosent. Og det vil bety en omfattende opprusting og utvidelse av vannkraftverk, svært mange småkraftverk, noen mellomstore vannkraftverk i ikke-vernede vassdrag, og et utall vindkraftverk – både til sjøs og til lands - samt en del biobasert elproduksjon, i alt ca. 20 – 30 TWh.

Men høyst sannsynlig trenger vi ikke selv all denne ekstra kraften innen 2020. Allerede eksporterer vi i de aller fleste år. Litt mer elektrisitet vil vi muligens trenge, men tungindustriens forbruk har gått ned, og alt elforbruk skal effektiviseres. Men vi bør skifte ut bruk av oljeprodukter med biobrensel eller omgivelsesvarme ved hjelp av varmepumpe for oppvarmingsformål.

Men det kan da ikke være fornuftig at Enova skal subsidiere bygging av dyre vindkraftverk vi ikke har behov for. Men skjer det likevel, må mye eksporteres. Det vil i så fall kreve omfattende ledningsbygging i Norge og ut av landet, noe som kommer i tillegg til de store ledninger det allerede er dokumentert at vi må bygge, og som stort sett befinner seg i konsesjonsbehandlingsfasen. Problemene er allerede store nok, kfr. prosjektene Sogn – Sunnmøre, Hardanger – Bergen og Balsfjord – Hammerfest. Jo lenger nord vindkraftverkene bygges, jo større behov for ledningsbygging blir det.

Norsk Energiforening i PF vil også ta opp dette problemet i et møte som er tillyst 29. oktober. ***”Hva gjør vi med all elkraften?”***, spør de i møteinnbydelsen. Og videre: ***”Fornybarhetsdirektivet kan medføre at Norge vil flyte over av el-kraft uten reelle fysiske eller markedsbetingelser for eksport. Krav om mer fornybar kraft setter rasjonelle økonomiske og fysiske hensyn til side.”***

Det samfunnsøkonomiske skrekksenariet kan altså bli at subsidiert vindkraft må selges til spottpris innenlands – altså spottpris med to t-er – etter at kablene sørover først går fullastet.

Et positivt trekk er det tross alt at det grønne sertifikatmarkedet med Sverige, som regjeringen halte i land ei uke før valget, og som skal tre i kraft i 2012, vil bidra til en økonomisk sett riktigere rekkefølge av prosjektene. Logisk og positivt er det at nå skal også all vannkraft omfattes av sertifikatmarkedet, ikke bare småkraft. Vårt vannkraftsystem med magasiner er perfekt for samkjøring med den uregulerbare vindkraften. Men vi skal være klar over at det grønne sertifikatmarkedet rett og slett er en overføring av penger fra brukerne til produsentene av fornybar energi.

Det må gis åpning for at Norge kan investere i fornybar elproduksjon i eller nærmere de områder der det trenges for å dekke eventuell forbruksvekst og for å erstatte kullkraft, som dermed kan utfases. Og slik produksjon utenlands må godskrives Norges oppfyllelse av fornybarhetsdirektivet, helt tilsvarende som vi blir godskrevet utslippskutt av klimagasser i utlandet, som vi finansierer. Norsk etablering av vindkraft utenlands har vært kritisert av opposisjonen under henvisning til at våre egne rammebetingelser har vært for dårlige. Men det har vært riktig å satse i utlandet, dersom man først har valgt å satse på vindkraft. Og det blåser over alt, ikke bare i Norge. Jeg har hørt det skal blåse ganske friskt for eksempel på Skottlands Atlanterhavskyst og i Biscayabukta! Og Statkraft og andre er også aktive innen vannkraft i utlandet. Det er bra, og det må også godskrives Norges forpliktelser etter fornybarhetsdirektivet. Likeså bør vi investere i solenergi i sørligere land.

Men så bør vi satse hardt på FoU for blant annet havbaserte vindkraftverk med sikte både på langsiktige egne behov og på Europas, og med sikte på ny avansert leverandørindustri i Norge. Innen solkraft ligger vi jo allerede langt framme, mens bølger, tidevann og osmose ligger lengre inn i framtida.

Det var en lidelse før valget å høre rødgrønne politikere bli kjørt på at det var bygget for lite vindkraft de siste fire årene, og at de vred seg og lovte at det skulle nok bli fart på sakene om de bare fikk fire år til. Det korrekte svaret ville naturligvis vært at det har ikke vært bruk for mer vindkraft i den forgangne fireårsperioden. De rødgrønne politikernes energirådgivere hadde ikke gjort jobben sin.

Jeg ser visse positive signaler i forslaget til statsbudsjett, som ble lagt fram tirsdag. Utbyggingsmålet for vindkraft i Norge er dempet ned. Det er riktig.

Hvem skal betale ledningene?

Statnett skal eie det overordnede nasjonale nettet, og Statnett skal eie og drive utenlandsforbindelsene. Men hvem skal betale? Det korte svaret er at det skal de gjøre som har fordel av ledningene. Men det konkrete svaret er selvsagt noe mer innfløkt. Utenlandsforbindelsene er det selvsagt først og fremst produsentene som har fordel av. Disse forbindelsene løfter prisene i det norske markedet opp på europeisk nivå. Liberaliseringen av kraftmarkedet og forbindelsene til Europa har flyttet innkasseringen av vannkraftens grunnrente fra forbrukerne til produsentene.

Det samme prinsippet må selvsagt gjelde for alle andre ledninger – de som har fordeler, skal betale - men i løpet av dette foredraget er ikke jeg i stand til å detaljere dette nærmere. Det krever både utredninger og forhandlinger.

Men så vidt jeg kan se er ikke mange av de nye, store ledningene forårsaket av økning i alminnelig forsyning. Det er store industrietableringer i Midt-Norge og nye produksjonsanlegg – vind og småkraft - som ligger bak. Det bør være førende for fordelingen av kostnadene.

Et stadig tilbakevendende tema er kravet om kabling, også ved de høyeste spenningsnivåene, aktualisert ved Hardangerfjorden og Geirangerfjorden, eller for å være helt presis, Storfjorden som Geirangerfjorden er en indre gren av. I den utstrekning slike krav skal innfris, må ekstrakostnadene fordeles på samme vis som de øvrige kostnader. Og her dreier det seg om virkelig store tilleggskostnader. Om vi skal legge oss på en mer omfattende praksis enn hittil når det gjelder kabling, må det derfor skje etter klare retningslinjer fra politisk hold. Dessuten har økt kabling en del tekniske og driftmessige implikasjoner som våre overordnede myndigheter må bli satt grundig inn i før en eventuell ny praksis etableres.

Bedre nettplanlegging

Den situasjonen som oppsto i Midt-Norge med manglende overføringskapasitet inn til landsdelen for å forsyne i de nye, store avtagerne på Sunndalsøra, Nyhavna, Hustad og Tjelbergodden, satte søkelyset på et planleggingsproblem. Det kan ta så mye lengre tid å planlegge, konsesjonsbehandle og bygge store ledninger enn det tar å etablere eller utvide store forbruksinstallasjoner. Nå ble den situasjonen avklart ved at NVE – tross sterke protester - ga rask konsesjon, og Statnett like raskt kjøpte inn to transportable gasskraftverk – som for øvrig ikke har vært i drift, så vidt jeg vet. Men dette er jo ingen ideell løsning. Jeg går ut fra at kloke hoder, som jeg vet det finnes noen av både i NVE og i Statnett, legges i bløt for å finne fram til bedre planleggingsprosedyrer. Tidligst mulig varsling om planer for etableringer på forbrukssiden må i alle fall være ett element. Energiforsyning må inngå som et element i alle større industriprosjekter.

Energiloven – kommet for å bli

De rødgrønne erklærte i SoriaMoria i 2005 at de skulle gjennomgå energiloven kritisk med sikte på en revisjon. Dette var et krav fra kretser på den rødgrønne siden som hele tiden hadde vært skeptiske til loven. Det ble satt i gang omfattende konsulentutredninger og avholdt konferanser i departementsregi. Men det vesentlige jeg har kunnet registrere at kom ut av det, var lovfesting av tilkplingsplikt for netteierne og tilsvarende rett for produsenter og forbrukere. Og dette har jo allerede vært praktisert uten noe lovfesting. Etter dette må vi kunne si at energiloven er blitt politisk felleseie.